

Barcelona, 16 de novembre de 2016

IVÀLUA I FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Nota de premsa

Els programes educatius que treballen habilitats com l'autonomia, la motivació o les competències socioemocionals milloren els resultats de l'alumnat

L'APRENENTATGE DE COMPETÈNCIES SOCIOEMOCIONALS MILLORA ELS RESULTATS DE L'ALUMNAT I REDUEIX COMPORTAMENTS DE RISC

L'ALUMNAT QUE PARTICIPA EN PROGRAMES ON ES TREBALLEN HABILITATS AUTOREGULATIVES (COM L'AUTONOMIA O LA MOTIVACIÓ) POT GUANYAR, CADA CURS, 8 MESOS DE PROGRÉS ACADÈMIC

Sabem avui que al costat de les competències cognitives "clàssiques", relacionades amb àrees com les matemàtiques o la llengua, existeix un altre conjunt d'habilitats de gran rellevància per al desenvolupament personal i les oportunitats socials dels infants i els joves del segle XXI. Parlem d'aquelles **habilitats** que fan referència a l'aprendre a aprendre, a la motivació, l'autonomia, d'autoregulació i el pensament crític. Però parlem també d'aquelles competències que entrarien en el terreny **socioemocional**: consciència personal, autoestima, autoeficàcia i resiliència, empatia, capacitats interpersonals, etc.

Fa un temps que, sobretot en els països anglosaxons, s'han començat a avaluar de forma rigorosa els impactes de programes educatius adreçats a treballar aquestes competències. Què ens diu aquesta evidència? Innovacions curriculars, accions tutorials, projectes artístics, de valors, de gestió d'emocions, conflictes i pràctiques de risc, d'autoaprenentatge, etc., aconsegueixen millorar les competències socioemocionals i regulatives dels alumnes? Com es defineixen aquests aprenentatges i com es mesuren? Acaben aquests guanys repercutint en els resultats acadèmics? Quines experiències tenim a casa nostra que treballin en aquesta direcció? Com podem aprofitar l'evidència acumulada per millorar aquestes experiències?

Ivàlua i la **Fundació Jaume Bofill** han elaborat un recull de l'evidència científica rigorosa existent sobre l'impacte dels **programes educatius que inclouen l'aprenentatge de competències socials i emocionals, així com dels programes centrats en habilitats autoregulatives (com**

Contacte:

Sílvia Rodríguez - 691 358 524 - srodriguez@la-chincheta.com
Adriana Alcover - 655 771 243 - aalcover@la-chincheta.com

l'autonomia o la motivació), en el marc del projecte '*Què funciona en educació?*', amb l'objectiu d'aportar evidències per a la millora de la política i pràctica educativa a Catalunya.

A l'annex d'aquesta nota de premsa **trobareu alguns resultats** de la revisió d'evidències, que seran presentats i posats a debat amb la comunitat educativa en aquesta **jornada**, a la qual us convidem. Si esteu interessats/des, els autors de la revisió d'evidències, així com els diferents ponents de la jornada, estaran també disponibles per a ser **entrevistats/des**:

Habilitats socials, emocions i actituds d'aprenentatge: com treballar-les i com avaluar-les

Data: 17 de novembre de 2016, 9h-14h

Lloc: Palau Macaya. Passeig de Sant Joan, 108, Barcelona.

Programa: <http://www.ivalua.cat/newsletter/newsletter.aspx?iddirect=201>

Amb les presentacions d'evidències de:

- **Maurice Elias**, director del Laboratori de Desenvolupament del Caràcter Social i Emocional de la Universitat Rutgers (New Jersey, EEUU), i un dels més reputats experts internacionals en l'estudi i desenvolupament de programes efectius en l'àmbit dels aprenentatges no cognitius. Professor de psicologia de la Universitat de Rutgers i expresident de la Society for Community Research and Action/Division of Community Psychology.

- **Queralt Capsada**, doctora en Sociologia per la Universitat Pompeu Fabra. Investigadora Postdoctoral al Robert Owen Centre for Educational Change, University of Glasgow. Autora de la revisió d'evidències: ***Són efectius els programes d'educació socioemocional com a eina per millorar les competències de l'alumnat?***

- **Gerard Ferrer**, recercador de la Fundació Agnelli (Itàlia) i del Grup Interdisciplinari de Polítiques Educatives (Universitat de Barcelona). Autor de la revisió d'evidències: ***Com treballar l'autoregulació i la metacognició a l'aula: què funciona i en quines condicions?***

I amb la participació en el debat de:

- **Marc Lafuente**, doctor en Psicologia de l'Educació, ha estat investigador al Centre for Educational Research and Innovation (CERI), en la recerca d'Innovative Teaching for Effective Learning de l'OCDE.

- **Belén Jaime i Susana Gallardo**, directora i cap d'Estudis de l'Escola Riera de Ribes.

- **Begonya Folch**, professora de l'Institut Quatre Cantons.

- **Àngel Domingo**, subdirector general d'Innovació, Formació i Orientació del Departament d'Ensenyament.

- **Emma Garcia**, investigadora Economic Policy Institute (Washington), professora a Georgetown University.

- **Antoni Giner**, professor de la Universitat de Barcelona, director del projecte Escolta'm de l'ICE-UB.

- **Miquel Amor**, director del Centre de Tecnologies Ituarte de la Fundació Jesuïtes.

- **Xavier Chavarria**, Inspecció d'Educació de Barcelona.

El debat es podrà seguir en directe per streaming a través de la web <http://www.fbofill.cat>, i també via Twitter amb el hashtag #EduEvidències

Contacte:

Sílvia Rodríguez - 691 358 524 - srodriguez@la-chincheta.com

Adriana Alcover - 655 771 243 - aalcover@la-chincheta.com

Què funciona en educació?

Evidències per a la millora educativa

ivàlua | Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques

Annex. Alguns resultats destacats:

1. Quin impacte tenen els programes d'educació socioemocional com a eina per millorar les competències de l'alumnat? (autora de la revisió d'evidències: Queralt Capsada)

De quins programes d'educació socioemocional parlem?

- ✓ La revisió de les evidències s'ha centrat en l'efectivitat dels programes que **treballen l'educació socioemocional amb l'objectiu de millorar l'èxit educatiu i la integració social de l'alumnat**, fent que l'alumne es conegui més a ell mateix i que aquest fet l'ajudi a millorar la seva forma de treballar i conviure conjuntament amb els seus companys, professors, família i comunitat.
- ✓ Les competències socioemocionals que es treballen més habitualment són: **l'autoconsciència, l'autogestió, la consciència social, les habilitats socials i la capacitat de presa de decisions**.
- ✓ Els programes existents es diferencien per:
  - 1) programes **universals** que treballen aquestes competències de forma **transversal** amb tot l'alumnat de l'escola,
  - 2) programes **específics** per alumnat amb problemes de comportament, emocionals o d'assoliment acadèmic,
  - 3) programes **fora de l'escola** durant les activitats extraescolars.
- ✓ Fins al moment, la majoria d'avaluacions d'aquest tipus de programes s'han dut a terme als Estats Units i Regne Unit.

Els programes d'educació socioemocional milloren les competències de l'alumnat?

- ✓ L'evidència revisada mostra que les competències socioemocionals **poden ser apreses i desenvolupades tant dins del marc escolar com fora**, en combinació amb altres activitats.
- ✓ Els programes d'educació socioemocional **milloren en la seva majoria les competències socioemocionals** i, en cap cas, les empitjoren.
- ✓ En la majoria de casos, l'aprenentatge socioemocional **també redueix comportaments de risc i millora els resultats acadèmics**.

Com han de ser els programes d'educació socioemocional per ser més efectius?

Les característiques que **fan guanyar efectivitat** són:

- ✓ Els programes que treballen les competències socioemocionals de forma **transversal i universal dins l'escola** i els que treballen **fora de l'escola**, coincideixen en ser més efectius quan segueixen el **mètode SAFE**:
  - **Seqüencials**: es treballa en diferents **activitats connectades i coordinades** entre elles,
  - **Actius**: s'utilitzen **formes actives d'aprenentatge** per tal que l'alumnat aprengui noves competències,
  - **Focalitzats**: el programa està **focalitzat** en el desenvolupament concret d'una o més competències socioemocionals,
  - **Explícit**: té uns **objectius explícits**.
- ✓ Els **programes específics mostren millors resultats**, més que els que es treballen de forma transversal o fora de l'escola.

Contacte:

Sílvia Rodríguez - 691 358 524 - srodriguez@la-chincheta.com
Adriana Alcover - 655 771 243 - aalcover@la-chincheta.com

Què funciona en educació?

Evidències per a la millora educativa

ivàlua | Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques

- ✓ Els programes específics que **barregen alumnat amb diferents problemàtiques** tenen més impacte positiu que quan agrupen només alumnat amb una mateixa problemàtica.
- ✓ Els programes que es fan a dins el centre educatiu, tenen més impacte si el duu a terme **professorat del centre** i no extern.
- ✓ Tots els programes **cal que tinguin una continuïtat** per garantir que els guanys competencials que provoquen no es perdin.

Quin alumnat té més a guanyar amb els programes d'educació socioemocional?

- ✓ Les millores en competències socioemocionals i en resultats acadèmics són per a tots els grups d'edat, sense diferències.
- ✓ No hi ha dades avaluades sobre l'impacte segons les característiques socials i econòmiques de l'alumnat.

Quines són algunes de les implicacions per a la pràctica a Catalunya?

Els resultats positius o neutres en tots els programes avaluats, confirmen l'èxit d'aquest tipus de programes i la necessitat d'incorporar l'aprenentatge i millora d'aquest tipus de competències tant dins com fora del marc escolar, i en tots els grups d'edats.

Algunes **propostes** per avançar en aquest camp a Catalunya són:

- ✓ El **disseny** i la implementació dels programes ha de tenir present els **factors d'èxit** abans assenyalats.
- ✓ Es fa necessari que aquests programes no siguin puntuals i tinguin **continuïtat**.
- ✓ Cal incentivar el **seguiment i avaluació continuada** dels programes existents a Catalunya. Només així podrem conèixer com funcionen en el nostre entorn més proper.
- ✓ És necessari establir una **metodologia comuna i estructurada** per tal d'avaluar i fer comparables els resultats de les competències socioemocionals.

2. COM TREBALLAR L'AUTOREGULACIÓ I LA METACOGNICIÓ A L'AULA: QUÈ FUNCIONA I EN QUINES CONDICIONS? (AUTOR DE LA REVISIÓ D'EVIDÈNCIES: GERARD FERRER)

De quins programes parlem?

- ✓ Un dels reptes més complexos i apassionants a què fa front el professorat d'escoles i instituts de és aconseguir que el motor de l'aprenentatge no recaigui principalment en les seves mans, sinó que depengui fonamentalment de la motivació i l'interès dels estudiants per aprendre. Fer que l'estudiant sigui més autònom i estigui motivat significa parlar d'**autoregulació**.
- ✓ L'autoregulació de l'aprenentatge és un **procés actiu i constructiu segons el qual els estudiants estableixen objectius d'aprenentatge i intenten monitorar, regular i controlar la seva cognició, motivació i comportament**. Mitjançant l'autoregulació, l'estudiant va construint un sistema personal d'aprendre i el va millorant progressivament amb la finalitat de ser més autònom aprenent.

Contacte:

Sílvia Rodríguez - 691 358 524 - srodriguez@la-chincheta.com
Adriana Alcover - 655 771 243 - aalcover@la-chincheta.com

Què funciona en educació?

Evidències per a la millora educativa

ivàlua Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques

- ✓ Fer que l'alumne s'autoreguli implica, però, un altre procés psicològic fonamental, el de la **metacognició**: que l'estudiant **reflexioni, sigui conscient dels propis coneixements i habilitats i compregui el procés d'aprenentatge que segueix**.
- ✓ Els programes que treballen l'autoregulació i la metacognició ho poden fer **de forma integrada** dins els àmbits de competències del currículum (com ara el lingüístic o el matemàtic) o bé com a **programes transversals**.
- ✓ En els programes transversals, es pot treballar mitjançant projectes, individuals o col·lectius, on els estudiants aprenen a **gestionar i controlar el propi procés d'aprenentatge**. En una activitat d'aquest tipus, el component **motivacional** és clau.

Els programes d'autoregulació milloren les competències de l'alumnat?

- ✓ L'alumnat que participa en aquests programes **pot arribar a guanyar, cada curs acadèmic, uns vuit mesos en termes de progrés acadèmic**.
- ✓ En comparació a altres programes, aquests programes d'autoregulació i metacognició **tenen nivells molt alts d'efectivitat**.

Com han de ser els programes d'autoregulació per ser més efectius?

Les característiques que **fan guanyar efectivitat dels programes** són:

- ✓ El **treball en petits grups de treball cooperatiu**, on els estudiants poden ajudar-se mútuament i explicitar el seu raonament a través de la discussió.
- ✓ **La personalització i la flexibilitat**: són més efectius els programes que contempen el suport a classe i modalitats d'instrucció variades que combinen diverses estratègies didàctiques, per respondre a la varietat d'estils d'aprenentatge de l'alumnat.
- ✓ La **integració** dels programes en les activitats didàctiques i educatives.
- ✓ **La combinació de diferents estratègies** d'autoregulació: la cognitiva, la metacognitiva i la motivacional. En funció de l'activitat didàctica, es pot prioritzar una de les dimensions, però sempre han d'anar de la mà. La recerca ens indica, per exemple, que entre les estratègies d'autoregulació més efectives en trobem de cognitives (registrar la informació, repetir i memoritzar), metacognitives (organitzar, planificar i autoavaluar-se) i motivacionals (projectar expectatives).

Quin alumnat té més a guanyar amb els programes d'autoregulació?

- ✓ Tot l'alumnat que participa en aquests programes se'n beneficia. Tot i així, els estudiants que més es beneficien són els de l'**educació secundària de cicle superior, seguits de l'alumnat de primària i infantil**.
- ✓ Alguns estudis demostren que aquests programes poden **compensar els dèficits d'aprenentatge de l'alumnat acadèmicament més dèbil i ajudar l'alumnat amb necessitats educatives especials**.

Quines són algunes de les implicacions per a la pràctica a Catalunya?

Els programes d'autoregulació de l'aprenentatge i estratègies metacognitives **són els programes amb un major impacte documentat en efectivitat educativa**. La revisió de l'evidència sobre aquests programes reforcen la **necessitat d'estendre i d'integrar** l'autoregulació en els diferents àmbits de competències dels currículum, tant a l'educació primària com a la secundària.

Algunes **propostes** per avançar en aquest camp a Catalunya són:

- ✓ El **disseny** i la implementació dels programes ha de tenir present els **factors d'èxit** abans assenyalats.

Contacte:

Sílvia Rodríguez - 691 358 524 - srodriguez@la-chincheta.com
Adriana Alcover - 655 771 243 - aalcover@la-chincheta.com

Què funciona en educació?

Evidències per a la millora educativa

ivalua | Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques

- ✓ Aquests programes poden ser una **oportunitat per repensar els mètodes tradicionals** d'ensenyament: poden ser una oportunitat per innovar.
- ✓ Són necessaris plantejaments didàctics que permetin **combinar múltiples estratègies** d'autoregulació, pensant fins i tot en propostes que siguin **transversals als diferents àmbits competencials del currículum**. Propostes que repensin la mateixa **coordinació entre els àmbits i que comptin amb tot el professorat**.

Programa acte presentació: <http://www.ivalua.cat/newsletter/newsletter.aspx?iddirect=201>

Més informació projecte 'Què funciona en educació?':

<http://www.fbofill.cat/projectes/que-funciona-en-educacio-evidencies-la-millora-educativa>

<http://www.ivalua.cat/generic/static.aspx?id=2989>

CONTACTE:

Sílvia Rodríguez – 691 358 524 – srodriguez@la-chincheta.com

Adriana Alcover – 655 771 243 – aalcover@la-chincheta.com

Si voleu contactar directament amb els experts/es:

- Miquel Àngel Alegre, analista d'Ivàlua i coordinador de les revisions d'evidències 'Què funciona en Educació?': e-mail: miquelangel.alegre@ivalua.cat, telèfon: 93 554 53 00

- Queralt Capsada, autora de la revisió d'evidències sobre els programes socioemocionals, e-mail: queraltcapsada@gmail.com

- Gerard Ferrer, autor de la revisió d'evidències sobre els programes autoregulatius, e-mail: gerard.ferrer@uab.cat

Contacte:

Sílvia Rodríguez – 691 358 524 – srodriguez@la-chincheta.com

Adriana Alcover – 655 771 243 – aalcover@la-chincheta.com